

Ιθάκη, Κ.Π. Καβάφης

Ποίημα διδακτικό, γραμμένο σε δεύτερο πρόσωπο για να γίνεται εντονότερη η αίσθηση της παραίνεσης του ποιητή προς τον αναγνώστη. Με τη χρήση του δεύτερου προσώπου το ποίημα κερδίζει σε αμεσότητα και ο κάθε αναγνώστης αισθάνεται πως το ποίημα απευθύνεται στον ίδιο.

Στίχοι 1 -3: Αν και το ποίημα αναφέρεται στην Ιθάκη, δεν είναι ένα ποίημα επιστροφής, ένα ποίημα νόστου, όπως ήταν το ταξίδι του Οδυσσέα. Είναι ένα ταξίδι πηγαίου. Ο ταξιδιώτης του ποιήματος ξεκινά προς την Ιθάκη, δεν επιστρέφει στην Ιθάκη.

Το ταξίδι θα πρέπει να ευχόμαστε να διαρκέσει πολύ και να είναι γεμάτο με περιπέτειες και γνώσεις. Σε αντίθεση με τον Οδυσσέα που ευχόταν το δικό του ταξίδι, το ταξίδι της επιστροφής του να είναι σύντομο, το ταξίδι του αναγνώστη προς την Ιθάκη θα πρέπει να διαρκέσει πολύ, ώστε να του προσφέρει πολλές εναλλαγές της τύχης – περιπέτειες – και πολλές εμπειρίες.

Στίχοι 4 – 8: Στο ταξίδι προς την Ιθάκη δε θα υπάρξουν εμπόδια όπως αυτά που συνάντησε ο Οδυσσέας στο δικό του ταξίδι. Το ταξίδι προς την Ιθάκη δε θα έχει ανυπερβλήτες δυσκολίες αν ο ταξιδιώτης κρατά τη σκέψη του σε υψηλό επίπεδο, αν δεν ασχολείται με μικροπράγματα και ασήμαντα ζητήματα. Αν ο ταξιδιώτης έχει στο μυαλό του το στόχο του και επιμένει στην πραγματοποίησή του, δεν πρόκειται στην πορεία να βρει μεγάλες δυσκολίες. Πρέπει, όμως, κατά τη διάρκεια του ταξιδιού να προσφέρει στο πνεύμα του, όπως και στο σώμα του, συγκινήσεις υψηλής ποιότητας και όχι να ασχολείται με ανούσιες απολαύσεις. Αν ο ταξιδιώτης φροντίζει να καλύπτει τις πνευματικές του ανάγκες με αξιόλογες αναζητήσεις, θα κατορθώσει να κρατήσει τη σκέψη του καθαρή και δυνατή και θα μπορέσει να συνεχίσει το ταξίδι του χωρίς να χρειάζεται να ανησυχεί για τις όποιες δυσκολίες ενδέχεται να του παρουσιαστούν. Αν ο ταξιδιώτης δε φροντίζει για την πνευματική του καλλιέργεια, δε θα χρειαστούν οι Κύκλωπες για να τερματίσει το ταξίδι του, ένα οποιοδήποτε ασήμαντο εμπόδιο θα είναι αρκετό για να τον βγάλει από την πορεία του.

Στίχοι 9 – 12: Οι δυσκολίες που συνάντησε ο Οδυσσέας ήταν πολύ μεγάλες και χρειάστηκε πολύ προσπάθεια από μέρος του για να τις ξεπεράσει. Για τον ταξιδιώτη όμως, του ποιήματος, δεν υπάρχει κίνδυνος να εμφανιστούν τόσο σημαντικά προβλήματα. Μόνο αν ο ταξιδιώτης φοβάται και σκέφτεται αρνητικά ενδέχεται να προκύψουν δυσκολίες στο ταξίδι του, μόνο αν ο ίδιος μεγαλοποιεί τα προβλήματά του θα δυσκολευτεί να συνεχίσει το ταξίδι του. Αν ο ταξιδιώτης δε φοβάται και δεν έχει την τάση να δραματοποιεί τα μικρά προβλήματα της ζωής του, θα μπορέσει να συνεχίσει ανεμπόδιστος το ταξίδι του. Οι ίδιοι οι άνθρωποι είναι αυτοί που στήνουν εμπόδια στο δρόμο τους, γιατί φοβούνται να τολμήσουν, γιατί φοβούνται να διεκδικήσουν τα όνειρά τους.

Στίχος 13: Για άλλη μια φορά ο ποιητής μας προτρέπει να ευχόμαστε να διαρκέσει πολύ το ταξίδι μας. Ο ποιητής επαναλαμβάνει την προτροπή του γιατί θεωρεί ότι είναι πολύ σημαντικό να μη βιαστούμε να ολοκληρώσουμε το ταξίδι μας. Το ταξίδι αυτό ουσιαστικά ταυτίζεται με τη ζωή μας και γι' αυτό θα πρέπει να ευχόμαστε να έχει μεγάλη διάρκεια.

Στίχοι 14 – 16: Πολλά να είναι τα πρῶνά που θα μπαίνουμε για πρώτη φορά σε νέα λιμάνια. Η προτροπή αυτή μπορεί να θεωρηθεί κυριολεκτική, δηλαδή να εκφράζει την αξία που έχει η γνωριμία με πολλούς νέους τόπους, ή μεταφορική, με την έννοια ότι κάθε νέα εμπειρία, κάθε νέος άνθρωπος που γνωρίζουμε, θα πρέπει να θεωρείται από εμάς κέρδος. Οι εμπειρίες που θα αποκομίσουμε από το ταξίδι μας, θα έρθουν μέσα από τους νέους τόπους που θα γνωρίσουμε αλλά και μέσα από τις διάφορες εμπειρίες που θα βιώσουμε.

Στίχοι 17 – 19: Η Φοινίκη, (ο σημερινός Λίβανος) ήταν γνωστή στην αρχαιότητα ως σημαντικό εμπορικό κέντρο, εκεί συγκεντρώνονταν προϊόντα αλλά και άνθρωποι από

όλες τις γύρω περιοχές καθώς και από τη μακρινή ανατολή. Ο ποιητής, λοιπόν, μας προτρέπει να βρεθούμε σε χώρους όπου θα μπορούσαμε να έχουμε την ευκαιρία να έρθουμε σε επαφή με ξένους πολιτισμούς, μέσω των οποίων θα μπορούσαμε να διευρύνουμε τις γνώσεις μας αλλά και τον τρόπο σκέψης μας. Η γνωριμία με διαφορετικούς πολιτισμούς είναι κατά τον ποιητή ένα παράθυρο προς τη γνώση και ένας μοναδικός τρόπος διεύρυνσης των εμπειριών μας. Ο ποιητής περιγράφει πολύτιμα προϊόντα τα οποία μας προτρέπει να αποκτήσουμε. Ότι πολυτιμότερο έχει να προσφέρει κάθε λαός είναι κάτι που θα πρέπει να το γνωρίσουμε και κυρίως τα προϊόντα της πνευματικής κουλτούρας κάθε ξένου λαού.

Στίχοι 20 – 21: Ο ποιητής δεν περιορίζεται μόνο στον πλουτισμό των γνώσεων του ανθρώπου αλλά μας προτρέπει να γνωρίσουμε και τον έρωτα, μιας και ο άνθρωπος δεν έχει μόνο πνευματικές ανάγκες. Για να μπορεί, δηλαδή, ο άνθρωπος να είναι πλήρης θα πρέπει να φροντίζει τόσο το πνεύμα του όσο και το σώμα του.

Στίχοι 22 – 23: Σε πόλεις Αιγυπτιακές, μας προτρέπει ο ποιητής να κατευθυνθούμε, δηλώνοντας αφενός το θαυμασμό του για τον αιγυπτιακό πολιτισμό, ο οποίος υπήρξε από τους σημαντικότερους και άρα είναι πλούσιος σε πολύτιμες γνώσεις, και αφετέρου εκφράζει την ευγνωμοσύνη του προς την Αίγυπτο τη χώρα στην οποία ο ίδιος γεννήθηκε και έζησε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του. «Να μάθεις και να μάθεις...» Η γνώση για τον ποιητή είναι το σημαντικότερο απόκτημα στη ζωή του ανθρώπου και γι' αυτό συχνά μέσα σε αυτό το ποίημα μας προτρέπει να αποκτήσουμε όσο το δυνατόν περισσότερες γνώσεις. Γνώσεις οι οποίες θα προκύψουν και μέσα από τις εμπειρίες που θα αποκτήσουμε κατά τη διάρκεια του ταξιδιού αλλά και μέσα από τη γνωριμία μας με μορφωμένους ανθρώπους, οι οποίοι θα μας βοηθήσουν στην προσπάθειά μας να μάθουμε νέα πράγματα.

Στίχοι 24 – 25: Θα πρέπει ο ταξιδιώτης να έχει πάντοτε στο νου του την Ιθάκη, το στόχο που έχει θέσει στη ζωή του, τον προορισμό του, γιατί αν δεν σκέφτεται διαρκώς την πραγματοποίηση του στόχου του υπάρχει κίνδυνος να εγκαταλείψει την αρχική του προσπάθεια και να παρεκτραπεί σε κάτι λιγότερο σημαντικό. Αν δεν έχουμε στο μυαλό μας συνεχώς το στόχο που έχουμε εξαρχής θέσει, υπάρχει περίπτωση να συμβιβαστούμε με κάτι λιγότερο, να εγκαταλείψουμε την προσπάθειά μας και να μην ολοκληρώσουμε σωστά το ταξίδι μας.

Στίχοι 26 – 28: Ο ποιητής μας λέει ότι δεν υπάρχει λόγος να βιαστούμε και αυτό γιατί το ταξίδι είναι η ζωή μας και το τέλος του ταξιδιού ταυτίζεται με το τέλος της ζωής μας. Το ταξίδι είναι ο μόνος τρόπος να ζήσουμε πολλές εμπειρίες, να αποκτήσουμε πολλές γνώσεις και να ζήσουμε μια σειρά από εκπληκτικά γεγονότα, οπότε δεν υπάρχει λόγος να το επισπεύσουμε. Όταν πια έχουμε γεράσει και το τέλος της ζωής μας πλησιάζει, τότε μπορούμε να φτάσουμε στην Ιθάκη, στον τερματισμό του ταξιδιού μας.

Στίχοι 29 – 30: Στην Ιθάκη θα φτάσουμε πλούσιοι από γνώσεις και εμπειρίες που θα έχουμε αποκτήσει κατά τη διάρκεια του ταξιδιού μας. Η Ιθάκη δεν έχει να μας δώσει πλούτη, η Ιθάκη είναι το τέλος του ταξιδιού.

Στίχοι 31 – 33: Η Ιθάκη αποτέλεσε το κίνητρο γι' αυτό το ταξίδι, ήταν ο λόγος για τον οποίο ξεκινήσαμε την πορεία μας, ήταν για χάρη της Ιθάκης που μπορέσαμε να γνωρίσουμε τόσα νέα μέρη, τόσους ανθρώπους και να αποκτήσουμε τόσες γνώσεις και τόσες εμπειρίες. Η Ιθάκη δεν έχει κάτι άλλο να δώσει πέρα από το ταξίδι.

Στίχοι 34 – 36: Όταν ξεκινά ο ταξιδιώτης για πρώτη φορά την πορεία του στη ζωή είναι άπειρος και χωρίς πολλές γνώσεις και θεωρεί ότι η Ιθάκη είναι κάτι το ξεχωριστό που αξίζει κάθε προσπάθεια από μέρους του. Όταν όμως φτάνει εκεί, στο τέλος του προορισμού του έχει πια αποκτήσει τόσες γνώσεις ώστε πια είναι σε θέση να κατανοήσει ότι η μεγαλύτερη αξία της Ιθάκης είναι ότι αποτέλεσε το κίνητρο για να ξεκινήσει το ταξίδι του. Κατανοεί ότι η Ιθάκη υπήρξε ο στόχος που του έδινε το κουράγιο να ξεπερνά τις δυσκολίες που αντιμετώπιζε στη ζωή του και να συνεχίζει να προσπαθεί μέχρι να τα καταφέρει. Η Ιθάκη αποτέλεσε το ιδανικό που έθεσε στη ζωή του και ο λόγος που συνέχιζε την πορεία του παρά τα εμπόδια παρά τις αντιξοότητες. Η Ιθάκη ήταν το κίνητρο, ήταν η πηγή της δύναμης, για να μπορέσει να αντεπεξέλθει

στις ανάγκες της ζωής και γι' αυτό άξιζε τελικά κάθε προσπάθεια. Η αλήθεια είναι, μάλιστα, ότι δεν υπάρχει μόνο μια Ιθάκη, υπάρχουν πολλές, όπως πολλοί είναι και οι στόχοι που θέτουμε στη ζωή μας. Κάθε φορά που επιτυγχάνουμε ένα στόχο θέτουμε αμέσως έναν επόμενο και έτσι συνεχίζουμε τις προσπάθειες να κάνουμε διαρκώς ό,τι καλύτερο μπορούμε στη ζωή μας. Κάθε φορά που φτάνουμε στην Ιθάκη, θέτουμε έναν υψηλότερο στόχο και συνεχίζουμε την πορεία μας προς τη νέα Ιθάκη, προς το νέο στόχο που θέσαμε. Η Ιθάκη είναι ο προορισμός αλλά δεν έχει να μας προσφέρει τίποτε περισσότερο πέρα από το ταξίδι που κάνουμε για να φτάσουμε σε αυτήν, έστω και γι' αυτό όμως αξίζει κάθε προσπάθεια, αξίζει όλη μας την αφοσίωση, και όλη μας την ευγνωμοσύνη που μας κρατά σε μια διαρκή εγρήγορση και προσπάθεια.